

Tvangsfuldbyrdelse af samvær

Skrevet af: Pia Præst Hundrup

Studienummer: 20123638

Studieretning: Jura

Aalborg Universitet

Afleveringsdato: 22/3 2017

Vejleder: Marianne Holdgaard

Indholdsfortegnelse

Summary in english	side 4
Indledning	side 5
Afgrænsning	side 6
Metode	side 6
Historisk	side 6
- Ændringen af RPL i 2007	side 6
- Ændringen af FAL i 2015 (chikanepakken)	side 7
Statsforvaltningen som 1. instans	side 8
Begreberne "bopælsforælder" og "samværsforælder" og disses rettigheder og pligter	side 9
Former for samvær, herunder overvåget samvær	side 10
Høring af barnet og "barnets bedste"	side 12
Fogedretten og dens opgaver	side 14
Tvangsfuldbyrdelse	side 14
- Hvad er tvangsfuldbyrdelse	side 14
o Tvangsbøder	side 15
o Umiddelbar magt	side 15
- Hvorfor tvangsfuldbyrdelse	side 16
- Hvornår tvangsfuldbyrdelse	side 16
o RPL § 537,4	side 17
Analyse, herunder gennemgang af relevante domme	side 18
- TFA.2015.473	side 18
- TFA.2001.359	side 19
- TFA.2003.228/1	side 19
- TFA.2009.485	side 20
- TFA.2007.537/2	side 21
- TFA.2004.166/1	side 24
- TFA.2003.199	side 25
- TFA.1999.80	side 26
- TFA.1998.417	side 28
Diskussion	side 30
Konklusion	side 31

Summary in English

This thesis is about Enforcement of access with the child. The topic was chosen, because there hasn't been done much research on the subject earlier. It is also a relevant subject

The method that is used is legal dogmatic method. This means that the existing situation will be described, analyzed and evaluated, both generally and in relation to selected rulings.

The thesis presents the main bodies in connection with the enforcement of access with the child, including state administration and its tasks, Enforcement court and its tasks, hearing of the child, the child's best and so on. In addition, outlines in detail, what enforcement is, forms of enforcement, why the enforcement is used and when is the enforcement used.

The thesis also has certain boundaries, for example it does not present matters of parental responsibility and residence, nor does it deal with socializing with other than the child's parents.

A number of rulings will be referenced and analyzed in relation to current legislation. On the basis of this a discussion and a conclusion will be made.

The judgments are very different, but it is all part of the current case law, although some of the clauses are changed. When this is the case, of course, it will be pointed out how and why it is done, in the thesis.

During the analysis of the sentences, this preparation will take a critical look at our rule of law in relation to the enforcement of access with the child. Are laws good enough or are there some gaps? If the children are not adequately protected? Failure to comply with applicable law? This work will continue with the discussion.

At last there is a conclusion on the whole thesis, but especially on the judgment analysis and discussion.

The purpose of this presentation is to promote understanding of, what enforcement of access with the child is, and generate knowledge about where in the law, one can find a legal basis for it, and create an understanding of the relationship between the enforcement of access with the child, the child's best and hearing of the child and so on. In addition, attention is also given to what you can do to avoid enforcement of access with the child.

Enforcement of access with the child can be very traumatic for the child and should wherever possible be avoided. Therefore the preparation will take a closer look at what can be done to avoid enforcement of access with the child, for example. Conciliation / mediation between parents.

The literature, which is used in this preparation alternate between the relevant laws, books, judgments, articles and websites. In this way there is searched a wide range of current and relevant literature, so that the thesis is going to be as credible as possible. The most important literature for the thesis is of course applicable law.

Indledning

Når et samlivsforhold imellem to voksne mennesker går i stykker, er der meget, der splittes op. Alt indbo skal deles, og måske skal den faste bopæl sælges osv.

Særligt, hvis der er børn i forholdet, kan tingene kompliceres. Hvis mor og far er meget uenige og måske ligefrem hader hinanden, kan samarbejdet om børnene gå helt i hårdknude allerede fra starten.

Når forældrenes samliv ophører, har barnet ret til at have både en bopælsforælder og en samværsforælder. Barnet har altså jf. § 19 i forældreansvarsloven (FAL) ret til at have samvær med den forælder, som det ikke bor hos. Dette samvær er typisk en 7/7- ordning, hvor barnet bor hhv. 7 dage hos mor og 7 dage hos far, eller en ordning, hvor barnet bor fast hos mor, men har samvær med far hver 2. weekend. Der findes dog også mange andre samværsformer.

I de lykkelige tilfælde forløber samværet planmæssigt og uden de store konflikter. Her er der således ingen grund til at involvere statsforvaltningen eller ligefrem fogedretten. Der findes dog som nævnt situationer, hvor mor og far slet ikke kan enes og måske er hinandens værste fjender. I disse situationer er konfliktniveauet ofte så højt, at der må hjælp til ude fra, for at fastsætte samværet. Her er det statsforvaltningen som træffer afgørelse om samværet, jf. FAL § 21. Ønsker man som forælder efterfølgende at klage over eller ændre statsforvaltningens afgørelse, kan denne påklages til Ankestyrelsen.

Det er dog imidlertid ikke altid, at aftalen om samvær bliver overholdt, selvom statsforvaltningen har bestemt rammerne for samværet. Måske vil mor ikke udlevere barnet til samvær, eller måske vil far ikke levere barnet tilbage igen efter endt samvær. Undskyldningerne herfor kan være mange, f.eks. sygdom hos barnet, en familiefest, som barnet skal være med til, eller måske mener far bare ikke, at barnet trives hos mor, eller omvendt, og vil derfor beskytte barnet mod den anden forælder.

Sker det i gentagne tilfælde, at samværet, på trods af en afgørelse fra eller aftale med statsforvaltningen, ikke bliver overholdt, kan fogedretten tvangsfuldbyrde samværet, jf. RPL § 536. Sagen kan startes af den forælder, som bliver nægtet samvær med børnene af den anden forælder. Det er denne tvangsfuldbyrdelse af samvær, som denne fremstilling vil omhandle.

Samvær kan tvangsfuldbyrdes på to måder; enten ved umiddelbar magt, eller ved tvangsbøder¹

Tvangsfuldbyrdelse af samvær ved umiddelbar magt sker kun i de allermest alvorlige tilfælde, hvor det menes hensigtsløst at få mor og far til selv at samarbejde. Det er meget ressourcekrævende for systemet at skulle tvangsfuldbyrde samvær ved umiddelbar magt, og desuden kan det være til stor skade for barnet, da situationen kan være ganske voldsom.² Derfor vil systemet helst undgå disse sager. Men i visse tilfælde, som det vil fremgå af nærværende fremstilling, er der ikke andre muligheder, hvis barnet skal have kontakt med både far og mor.

¹ Rasmussen, Nell og Røhl, Jane *Børn i familie- og socialretten* side 97

² Rasmussen, Nell og Røhl, Jane *Børn i familie- og socialretten* side 98

Denne fremstilling vil derfor se nærmere på, i hvilke tilfælde tvangsfuldbyrdelse er en nødvendighed, og hvordan tvangsfuldbyrdelsen foregår, dels ved tvangsbøder og dels ved umiddelbar magt.

Afgrænsning

Denne fremstilling afgrænser sig til kun at omhandle barnets samvær med forældre, dvs. samvær med andre personer f.eks. bedsteforældre er ikke med i denne fremstilling.

Desuden kommer denne fremstilling ikke nærmere ind på begrebet "forældremyndighed" og alt, hvad dertil hører, da dette vil blive for omfattende. I denne fremstilling er det således underordnet, hvem af forældrene, der har forældremyndigheden, eller om de er fælles om den. Der fokuseres udelukkende på samvær med barnet.

Metode

Metoden, som er anvendes, er retsdogmatisk metode. Denne metode går ud på at beskrive, analysere og vurdere/fortolke en gældende retstilstand.

Først vil der blive redegjort for de relevante begreber og instanser.

Desuden redegøres der naturligvis for gældende ret inden for tvangsfuldbyrdelse af samvær.

Dernæst vil udvalgte domme blive refereret og herefter analyseret og fortolket i forhold til gældende ret.

Analysen af dommene vil lægge op til en diskussion af retstilstanden, samt være genstand for en konklusion.

Historisk

For at kunne forstå den nugældende lovgivning bedst muligt, gives der her et kort indblik i de seneste lovændringer i forhold til tvangsfuldbyrdelse af samvær i henholdsvis RPL og FAL.

Ændringen af RPL i 2007

Retsplejeloven blev senest ændret i 2007, hvad angår tvangsfuldbyrdelse af samvær. Her blev det nu gældende kapitel 48a i RPL til.³ RPL kapitel 48a indeholder §§ 536-537 om tvangsfuldbyrdelse af samvær. Tvangsfuldbyrdelse af samvær har altså sit helt eget kapitel i RPL.

³ https://www.themis.dk/synopsis/docs/lovsamling/Retsplejelovens_kapitel_48a.html

Retsplejeloven blev ændret pga. tilblivelsen af forældreansvarsloven. Denne nye lov skulle erstatte den dagældende Lov om forældremyndighed og samvær.⁴

Herved blev RPL § 536 videreført, men også lettere omskrevet, samt suppleret med den nye § 537.⁵ At disse to paragraffer fik deres eget kapitel, skyldtes, at man ville understrege deres særgene karakter.⁶

Ændringerne i RPL i 2007 bestod primært i, at børn med den rette alder og modenhed skal have mulighed for at udtale sig til en børnesagkyndig person, samt at der ved umiddelbar magtanvendelse skal deltage en børnesagkyndig repræsentant fra kommunen.⁷ Disse ændringer er altså lavet for at beskytte børnene yderligere imod den indgribende handling, som tvangsfuldbyrdelse er, især ved umiddelbar magtanvendelse.

I 2012 blev RPL § 48a ændret, eller rettere udvidet, som følge af en evaluering af forældreansvarsloven.⁸ Ændringen bestod primært i, at nu også bopælsforælderen anmodning om udlevering af børnene, jf. RPL § 537 kan tvangsfuldbyrdes.⁹

Endvidere blev RPL § 537 stk. 4. i 2015 tilføjet¹⁰, mere om denne paragraf senere i fremstillingen.

Ændringen af FAL i 2015 (chikanepakken)

I 2015 ændredes FAL særligt på 4 områder, der alle skulle være med til at sikre, at forældre får sværere ved at chikanere hinanden, hvad angår samvær med børnene.

Baggrunden for ændringerne i FAL var det stigende problem med chikanøs adfærd forældre imellem, i forhold til samvær med børnene.

Fælles for de 4 ændrede lovområder er, at de giver statsforvaltningen yderligere beføjelser til at gennemtvinge samvær med samværsforælderen, hvis bopælsforælderen modsætter sig dette:

- For det første har statsforvaltningen nu mulighed for at fastsætte midlertidigt kontaktbevarende samvær, hvis samværsaftalen imellem forældrene skulle gå i hårdknude. Allerede 3 uger efter en forælder har henvendt sig, har statsforvaltningen nu mulighed for at fastsætte det midlertidige kontaktbevarende samvær, som så fortsætter, ind til en endelig aftale er på plads, eller forældrene selv har løst konflikten.¹¹
- For det andet får samværsforælderen, der er blevet "snydt" for samvær med børnene nu automatisk erstatningssamvær i den efterfølgende uge, på samme vilkår, som efter

⁴ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 597

⁵ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 597

⁶ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 597

⁷ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 599

⁸ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 597

⁹ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 597

¹⁰ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 598

¹¹ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4623&newsid=1261>

den oprindelige aftale.¹² Dette tiltag har til formål, at bopælsforælderen ikke får nogen vinding ved gentagne gange at nægte samværsforælderen samvær.

- For det tredje må bopælsforælderen ikke længere arrangere ferie med barnet, hvis det er på bekostning af samværet med samværsforælderen, medmindre, at det er aftalt imellem forældrene eller med statsforvaltningen.¹³
- For det fjerde er der nu mødepligt for begge forældre, hvis en af forældrene rejser en sag i statsforvaltningen. Formålet med dette er, at fremme samarbejdet imellem forældrene, samt at sagen ikke unødigt trækkes i langdrag.¹⁴

Der er også andre ændringer i FAL, men dette er de væsentligste, og de, som vil være relevante for denne fremstilling.

Om formålet med chikanepakken er opfyldt, er svært at sige. Der er indtil videre kun meget sparsom domspraksis herpå, så først i fremtiden vil det kunne siges, om de gældende lovændringer er tilstrækkelige, eller om der skal yderligere stramninger til.

Statsforvaltningen som 1. instans

Når der som følge af samlivsophør, separation eller skilsmisse opstår problemer mellem forældre i forhold til børnene, har statsforvaltningen beføjelser til at hjælpe. Statsforvaltningen tilbyder både rådgivning til forældrene, så de selv kan løse konflikterne, men kan også gennemtvinge aftaler imellem forældrene, som skal overholdes.

Statsforvaltningen vil altid tilstræbe, at forældrene selv løser deres konflikter, og stiller gerne hjælp til rådighed, i form af f.eks. konfliktmægling og mediation.¹⁵

Oplever man som forælder problemer i samarbejdet med den anden forælder, skal man selv henvende sig til statsforvaltningen. Herefter vil begge forældre blive indkaldt til et møde.¹⁶

Har barnet den rette alder og modenhed, og vil det ikke være til psykisk skade for barnet, har statsforvaltningen mulighed for at indkalde barnet til en børnesagkyndig samtale, for at høre sagen fra barnets perspektiv.¹⁷ Mere om dette senere i fremstillingen.

Lykkes det ikke ved statsforvaltningens hjælp at nå frem til acceptabel løsning for alle parter, har statsforvaltningen som nævnt beføjelser til at gennemtvinge en aftale om samvær med børnene for forældrene. Det er denne aftale om samvær, der, hvis den ikke overholdes, kan tvangsfuldbyrdes af fogedretten.¹⁸

¹² <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4623&newsid=1261>

¹³ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4623&newsid=1261>

¹⁴ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4623&newsid=1261>

¹⁵ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4773>

¹⁶ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4773>

¹⁷ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4759>

¹⁸ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4751>

Også aftaler, som forældrene selv har lavet, uden om statsforvaltningen, kan tvangsfuldbyrdes, hvis det af aftalen klart fremgår, at den kan blive genstand for tvangsfuldbyrdelse.¹⁹

Ønsker man som forælder at klage over statsforvaltningens afgørelse om samvær, har man klageret til Ankestyrelsen²⁰

Statsforvaltningens beføjelser til at fastsætte samvær imellem forældre og børn fremgår af FAL §§ 19 og 21. FAL § 19 hjemler, at begge forældre har ret til samvær. FAL § 21 giver statsforvaltningen beføjelser til at træffe afgørelse om og fastsætte samværet. Det fremgår endvidere af FAL § 19 stk. 3, at det er den forælder, hos hvem barnet ikke har bopæl, der kan anmode om samværet. Af FAL § 19 stk. 4 fremgår det dog også, at bopælsforælderen kan anmode om samvær for børnene med samværsforælderen, hvis samværet er sparsomt eller slet ikke eksisterende.

Forældrenes ret til at anmode statsforvaltningen om hjælp til fastsættelse af samvær fremgår af FAL § 31. Af FAL § 32 fremgår det, at statsforvaltningen som nævnt først vil prøve med konfliktløsning eller mediation.

Forældrene er dog ikke de eneste, der har mulighed for at søge statsforvaltningen om hjælp til samvær; også børn, der er fyldt 10 år, har denne mulighed, jf. FAL § 35. Dette sker dog sjældent i praksis, men for barnets skyld bør man gøre det opmærksom på denne rettighed.

Begreberne "bopælsforælder" og "samværsforælder" og disses rettigheder og pligter

Når forældrene flytter fra hinanden og børnene skal deles imellem dem, opstår der to begreber, nemlig begreberne "bopælsforælder" og "samværsforælder". En bopælsforælder er, som navnet antyder, den forælder, som barnet bor og har adresse hos. En samværsforælder er den forælder, som har samvær med barnet, f.eks. i weekenderne og barnets ferier.

Sammen med disse to begreber følger der visse rettigheder og pligter. Bopælsforælderen har f.eks. ret til at bestemme, hvor i landet barnet skal bo og i hvilken daginstitution det skal gå. Ønsker man som bopælsforælder at flytte til en anden del af landet eller til udlandet, har man pligt til at underrette samværsforælderen om dette senest 6 uger før flytningen, jf. FAL § 18.

Det er oftest bopælsforælderen, som barnet tilbringer det meste af sin tid hos, og bopælsforælderen har derfor pligt til at drage den primære omsorg for barnet og f.eks. sørge for, at barnet kommer til læge, får sine vaccinationer mv. Bopælsforælderen har ligeledes pligt til at påse, at barnet passer sin skole og sørge for, at det i det hele taget trives i sin dagligdag²¹. Desuden er det bopælsforælderen, som har beslutning om barnet f.eks. skal til skolepsykolog.

Som samværsforælder kan man let komme til at føle sig lidt uden for i barnets liv, særligt, hvis man f.eks. kun ser barnet hver anden weekend. Man har derfor som samværsforælder

¹⁹ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4751>

²⁰ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4745>

²¹ Vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl side 5

mulighed for at indhente oplysninger om barnet fra f.eks. skole, daginstitution, sygehus mv. jf. FAL § 23. Dette gælder dog ikke, hvis det vurderes at være til skade for barnet jf. FAL § 23 stk. 2.

Samværsforælderen har endvidere pligt til at informere bopælsforælderen om barnets tilstand, hvis der sker ændringer i denne, samt naturligvis at påse, at barnet har det godt og får opfyldt sine behov imens samværsforælderen har barnet i sin varetægt.

Uanset hvor højt konfliktniveauet er imellem forældrene, kan disse altså ikke helt undgå kontakt til hinanden, men kontakten kan dog være yderst sparsom og f.eks. kun foregå via sms eller mail. Der vil dog altid skulle være et samarbejde imellem forældrene, hvis begge parter ønsker at se og have kontakt til børnene.

Har forældrene fælles forældremyndighed, skal de desuden sammen beslutte, hvor barnet skal gå i skole og i SFO, ligesom det er en fælles beslutning, om hvorvidt barnet skal i alvorlig medicinsk behandling.²² Også de mere praktiske ting som f.eks. barnets navn skal de være enige om.

Både bopæls- og samværsforælderen har hver for sig ret til at beslutte, hvilke fritidsaktiviteter, barnet skal gå til, medmindre, at det er en særlig risikobetonet fritidsaktivitet. I så fald skal dette også være en fælles beslutning.²³

Der er krav om mere samarbejde imellem forældrene, hvis de har fælles forældremyndighed. Dette har de ofte, hvis deres samliv er ophørt i nogenlunde god ro og orden, og derfor er der kun yderst sjældent i disse sager risiko for tvangsfuldbyrdelse af samvær. Derfor kommer denne fremstilling ikke nærmere ind på området omkring forældremyndighed.

Former for samvær, herunder overvåget samvær

Når forældrenes samliv ophører, og børnene skal deles imellem dem, er det mest almindelige, at barnet bor hos mor i hverdagene og så er hos far hver anden weekend. Det er dog vigtigt at pointere, at der er mange forskellige samværsordninger, og der er ikke nogen samværsordninger, der er forkerte, så længe alle, og især barnet trives med det.

Det mest normale her, at barnet bor hos mor i hendes hjem, og hos far i hans hjem. Begge steder evt. sammen med stedforælder og hel-, halv- eller stedsøskende.

Der er dog situationer, hvor dette ikke er muligt, f.eks. hvis den ene forælder ikke har fast bopæl, eller hvis statsforvaltningen har vurderet, at der skal være overvåget samvær. Endvidere kan statsforvaltningen fastsætte midlertidigt samvær, mens sagen kører, jf. FAL § 29. Midlertidigt samvær vil dog som hovedregel også foregå i samværsforælderen's eget hjem. Det mest indgribende i formerne for samvær er overvåget samvær. Derfor ses der kort nærmere på dette i det følgende.

²² Vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl side 5

²³ Vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl side 5

Overvåget foregår i statsforvaltningen, mens der er en børnesagkyndig tilstede, sammen med samværsforælderen og barnet.²⁴ Formålet med det overvågede samvær kan være flere, og kan f.eks. finde sted, hvis det er længe siden, der sidst har været samvær, eller barnet og samværsforælderen slet ikke kender hinanden, eller hvis der er mistanke om vold eller overgreb.²⁵

Der findes fire typer af overvåget samvær:

- Beskyttet samvær, som betyder, at samværet foregår under konstant overvågning. Bruges typisk, hvis der er mistanke om, at samværsforælderen har et misbrug, eller der er mistanke om uberegnelig adfærd²⁶
- Observeret samvær, som typisk bruges som led i en børnesagkyndig undersøgelse²⁷
- Støttet samvær, som ofte bruges, hvis samværsforælderen er meget ung eller umoden, eller hvis barnet er handicappet. Kan desuden bruges, hvis konfliktniveauet imellem forældrene er meget højt, så det er nødvendigt med en støtteperson til afhentning og aflevering af barnet²⁸
- Overværet samvær, som f.eks. kan bruges, hvis konfliktniveauet imellem forældrene er meget højt og bopælsforælderen derfor er imod samværet med samværsforælderen. Det kan også bruges, hvis der er behov for, at forældrene henter og afleveret barnet på et neutralt sted.²⁹

Som det ses i det ovenstående, er der flere former for overvåget samvær, men de har alle dét tilfælles, at de kan bruges som led i at få samværet imellem barn og forælder til at fungere lettere og mere gnidningsfrit imellem forældrene. Derudover er det naturligvis også en beskyttelse af barnet.

Overvåget samvær er som nævnt ganske indgribende, ikke mindst for samværsforælderen, og der er da også risiko for, at bopælsforælderen iværksætter ønske om overvåget samvær imellem barnet og samværsforælderen udelukkende for at genere samværsforælderen, eller fordi konfliktniveauet er så højt, at bopælsforælderen virkelig tror, at samværsforælderen kunne finde på at gøre barnet noget ondt.

Der er dog selvfølgelig også de situationer, hvor samværsforælderen reelt f.eks. har et misbrug, eller hvor barnet og samværsforælderen slet ikke eller næsten ikke kender hinanden. I disse situationer er overvåget samvær naturligvis den rigtige løsning. Men da der er stor risiko for, at overvåget samvær kan "misbruges", kunne der savnes en lidt fastere lovhjemmel omkring brugen af dette.

Udover samvær i hverdagene og i weekenderne, kan statsforvaltningen også hjælpe med at fastsætte samvær i ferier og højtider. Her er der dog mere faste regler for samværet, f.eks. vil hver forælder typisk have barnet til jul hvert andet år.³⁰ Ligeledes skal forældrene deles om

²⁴ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4757>

²⁵ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4757>

²⁶ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4757>

²⁷ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4757>

²⁸ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4757>

²⁹ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4757>

³⁰ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=4771>

barnet i barnets ferier. Der er næppe mulighed for overvåget samvær i julen, og derfor vil den forælder, hvis samvær skal være overgået, hurtigt kunne gå glip af samværet med barnet i højtiderne. Dette er altså endnu et eksempel på, hvordan forældrene kan "ramme" hinanden ved at forlange overvåget samvær uden rimelig grund.

Det er selvfølgelig ønskeligt, at samværet kan fungere uden indblanding fra statsforvaltningen eller ligefrem fogedretten, men når det ikke altid er tilfældet, er det dog godt, at vi har et samfund, som kan beskytte både barnet, men også forældrene imod hinanden. At det så somme tider har den modsatte virkning, bør lovgiver måske se nærmere på.

Høring af barnet og "barnets bedste".

Nogle meget vigtige paragraffer i FAL er §§ 4, 5 og 34. Disse paragraffer er lavet særligt for at beskytte barnet, dels mod forældrenes konflikter og dels mod, at offentlige institutioner som f.eks. statsforvaltningen gør noget, som strider direkte imod barnets ønske.

FAL §§ 4, 5 og 34 er en uddybning af FN's Børnekonvention artikel 12 fra 1989³¹. FN's Børnekonvention er endnu ikke inkorporeret i dansk ret, men den anses alligevel for værende en retskilde i Danmark,³² Vi skal således overholde FN's Børnekonvention, ligesom vi skal overholde andre danske love og konventioner, og vi må ikke i Danmark lave love, der strider imod FN's Børnekonvention.

FN's Børnekonvention er lavet for generelt at beskytte børn og unge under 18 år, og FAL er ligeledes lavet for at beskytte børn og unge, dog mere specifikt, når forældrenes samliv ophører eller aldrig har eksisteret. Man bør derfor se FAL §§ 4,5 og 34 som en uddybning af FN's Børnekonvention, hvad angår beskyttelse af barnets egne meninger og holdninger og i det hele taget dét, at barnet får lov til at udtale sig.

Selvom FAL §§ 4,5 og 34 her slås sammen, siger de ikke helt det samme, om end de ligner hinanden en del.

FAL § 34 hjemler, at barnet skal inddrages i f.eks. sager om samvær, på en måde, så barnets perspektiv kommer til udtryk, f.eks. via en børnesagkyndig undersøgelse eller en direkte samtale med barnet, hvis det har den rette alder og modenhed hertil, og det samtidig vurderes, at det ikke er til skade for barnet, jf. FAL § 34 stk. 2.

FAL § 5 hjemler, at der altid skal tages hensyn til barnets synspunkter i sagen.

FAL § 4 hjemler, at enhver afgørelse skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Dette kan kun ske, hvis barnets perspektiv forinden er blevet tilstrækkeligt belyst. FAL §§ 34 og 5 ligger altså tidsmæssigt før § 4.

Der er som nævnt flere måder, hvorpå man kan belyse barnets perspektiv. Er barnet gammelt og modent nok, er det mindst resursekrævende, og også det bedste for barnet, at føre en direkte samtale med barnet. Det kan f.eks. være hos en børnesagkyndig i statsforvaltningen.

³¹ Nørregaard, M, *Børnevenlig retspleje*, side 74.

³² *Ikke rigtig voksne*", Retfærd, nr. 4, side 80, 2012

Er barnet ikke gammelt eller modent nok til en samtale, laves der i stedet en børnesagkyndig undersøgelse. En børnesagkyndig undersøgelse er en omfattende undersøgelse af barnets dagligdag, både hjemme og i skole eller institution. Her spiller forældrene ligeledes en aktiv rolle, da de også vil blive genstand for undersøgelsen, hvorimod de til en samtale med barnet slet ikke er tilstede.

Hjemlen til en børnesagkyndig undersøgelse fremgår af FAL § 33. Det fremgår dog endvidere af FAL § 34 stk. 2, at barnet ikke skal inddrages, hvis det vurderes at være til skade for barnet.

Det er altid en individuel vurdering, om der skal være samtale med barnet, børnesagkyndig undersøgelse, eller om barnet slet ikke skal inddrages. Det afgørende her er som nævnt barnets alder og modenhed i den pågældende sag. Det kan være belastende for barnet at skulle udtale sig, og det kan evt. være bange for at skade far eller mor. Særligt hvis konfliktniveauet imellem forældrene er meget højt og forældrene bruger barnet imod hinanden, kan det være vigtigt at vurdere, om en egentlig samtale med barnet vil kunne belaste det unødigt eller ligefrem skade det.

Hvis det vurderes, at barnet skal til en samtale i statsforvaltningen, har det ret til en bisidder.³³ Denne bisidder er upartisk og taler ikke med forældrene, men kun med barnet. Desuden har bisidderen en relevant uddannelse. Det er op til barnet selv, om det ønsker en bisidder.

Der findes dog også hjemmel i RPL til at et barn med den rette alder og modenhed skal høres, også under en sag om tvangsfuldbyrdelse. Denne hjemmel findes i RPL § 537 stk. 2.³⁴ Det vil altså sige, at selvom konfliktniveauet imellem forældrene på dette tidspunkt må anses som værende eskaleret, skal barnet stadig høres, medmindre, at det vil skade det. Høring af barnet er altså stadig en essentiel del, også under tvangsfuldbyrdelsessager.

Endvidere forsøges barnets interesser også varetaget på anden vis under en tvangsfuldbyrdelsessag; RPL § 537 hjemler, at fogedretten kan hidkalde en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser under fuldbyrdelsessagen.³⁵ Der står dog ikke, at de *skal* gøre det, men kun at de *kan*. Det må altså være en individuel vurdering af sag til sag, om der skal delatage en repræsentant fra kommunen. Deltager der en repræsentant fra kommunen, skal denne være uvildig i sagen³⁶

Der er altså fra lovgivers side lagt op til at dels at beskytte barnet og dels at give barnet mulighed for at lade dets synspunkter komme til udtryk, både før og under en tvangsfuldbyrdelsessag. Der er således tænkt på barnet og dets velværd både før og efter eskaleringen af sagen.

Om disse tiltag er tilstrækkelige må være op til den enkelte at bedømme. Ingen sager og ingen børn er jo ens.

³³ <http://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=8952>

³⁴ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 616

³⁵ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 616

³⁶ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 617

Fogedretten og dens opgaver

Når noget skal tvangsfuldbyrdes, foregår det via fogedretten. Fogedretten har mange opgaver, men typisk for de fleste af opgaverne er, at noget skal tvinges igennem, fordi en aftale eller rettens ord ikke er blevet fulgt i første omgang. Desuden tager fogedretten sig af f.eks. fordeling af arv.

Når noget ender i fogedretten, er sagen ofte tilspidset. Ofte er det pengekrav, såsom gæld, der ikke er blevet betalt, så kreditor stævner skyldner til fogedretten. Herefter er det så fogedrettens opgave at inddrive pengene.

Fogedretten tager sig også af udsættelsessager, når der gentagne gange ikke er blevet betalt husleje.

Enhver domstol har en fogedret, som er en særlig del af retten. Den har til huse samme sted som domstolene og har oftest også de samme medarbejdere. Den er blot en særlig del af domstolene, og den har sine egne opgaver.

En del af fogedrettens opgaver er altså at tvangsfyldbyrde samvær. Dette er også et eksempel på, at en aftale ikke er blevet overholdt. Derved er det fogedrettens opgave at gennemtvunge aftalen.

Tvangsfuldbyrdelse

I det følgende ses nærmere på tvangsfuldbyrdelse, der gives en præsentation af, hvad tvangsfuldbyrdelse er, samt hvorfor og hvornår man tvangsfuldbyrder. Der fokuseres naturligvis på tvangsfuldbyrdelse af samvær, så tvangsfuldbyrdelse af f.eks. pengekrav vil ikke blive gennemgået.

Reglerne om tvangsfuldbyrdelse af samvær findes i RPL §§ 536-537.

- Hvad er tvangsfuldbyrdelse

Tvangsfuldbyrdelse er som tidligere nævnt en tvunget fuldbyrdelse af en aftale eller af rettens ord. Det vil altså sige, at man tvinges til at overholde sin del af en aftale eller en dom, når man ikke har gjort det frivilligt. Det er fogedretten, der har kompetencen til at tvangsfuldbyrde, og enhver, der oplever at modparten ikke overholder sin del af en aftale, kan henvende sig til fogedretten for at få hjælp til tvangsfuldbyrdelse. Dette kræver dog, at det af aftalen fremgår, at den kan blive genstand for tvangsfuldbyrdelse.³⁷ Aftaler, der er lavet igennem statsforvaltningen vil altid kunne blive genstand for tvangsfuldbyrdelse.

Tvangsfuldbyrdelse kan foregå på 2 måder; enten ved tvangsbøder eller ved umiddelbar magtanvendelse. Umiddelbar magtanvendelse er særligt indgribende, ikke mindst for barnet. Derfor anvendes der tvangsbøder, hvis dette er muligt.

³⁷ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 73

○ **Tvangsbøder**

Tvangsbøder er bøder, der gives regelmæssigt, f.eks. på daglig basis, indtil indstævnte forhåbentligt til sidst følger rettens anvisninger. Bøderne kan f.eks. være på 200 kr. om dagen og kan fortsætte indtil rettens anvisninger bliver fulgt.

At tvangsbøder er en mulighed for at tvinge samvær igennem, ses i RPL § 536 stk. 2. RPL § 536 stk. 2 hjemler endvidere, at fogedretten selv bestemmer, om den vil fuldbyrde via tvangsbøder eller via umiddelbar magtanvendelse, men at samvær med andre end barnets forældre dog kun kan tvangsfuldbyrdes via tvangsbøder.³⁸

RPL § 537 stk. 3 hjemler, at tvangsbøder kan gives som en daglig eller ugentlig bøde, eller som en éngangsbøde, der forfalder, hvis ikke at barnet udleveres på et angivet tidspunkt³⁹

Tvangsbøder er den mindst indgribende form for tvangsfuldbyrdelse, og den, som barnet vil mærke mindst til i sin dagligdag. Det er derfor tilrådeligt, at fogedretten starter med tvangsbøder, og hvis disse på længere sigt ikke hjælper, så kan være nødtaget til at gå over til umiddelbar magtanvendelse.

Tvangsbøder bør desuden anvendes som start ud fra mindsteindgrebsprincippet.⁴⁰ Man starter altså ikke med at tvangsfuldbyrde med umiddelbar magt, hvis ikke, at tvangsbøder er afprøvet forinden. Kun hvis tvangsbøderne ikke virker, kan fogedretten blive tvunget til at tvangsfuldbyrde ved umiddelbar magt⁴¹

○ **Umiddelbar magt**

Umiddelbar magt er som nævnt den mest indgribende form for tvangsfuldbyrdelse af samvær.

Ved umiddelbar magtanvendelse møder fogedretten op på den angivne adresse, sammen med en børnesagkyndig repræsentant fra kommunen, som skal varetage barnets interesser, og med magt får barnet overdraget til samværsforælderen, eller fra samværsforælderen og tilbage til bopælsforælderen. Oftest er politiet også tilstede⁴².

Vil barnet ikke med, eller modsætter den ene forælder sig fysisk, er det muligt med magt, dels fra politiet og dels fra den børnesagkyndige repræsentant fra kommunen at tvinge barnet med til rette sted. Dette kan naturligvis være meget traumatisk for barnet, og derfor gøres dette kun som allersidste udvej.⁴³

Hjemlen til tvangsfuldbyrdelse har sin rod i RPL § 478 nr. 3⁴⁴, og videreføres så mere detaljeret i RPL kap. 48a.

³⁸ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 601

³⁹ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 617

⁴⁰ Rasmussen, Nell og Røhl, Jane *Børn i familie- og socialretten* side 98

⁴¹ Rasmussen, Nell og Røhl, Jane *Børn i familie- og socialretten* side 98

⁴² Rasmussen, Nell og Røhl, Jane *Børn i familie- og socialretten* side 97

⁴³ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 603

⁴⁴ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 50

Når der skal anvendes umiddelbar magt, er det en stor belastning for systemet, idet det kræver mange mennesker og derved mange ressourcer, men endnu værre er det en stor belastning for barnet, der næppe kan undgå at blive traumatiseret af en sådan handling. Især små børn kan opleve en form for krise efterfølgende. Derfor sættes der i statsforvaltningen og hos domstolene hårdt ind for at undgå tvangsfuldbyrdelse ved umiddelbar magt. Dette gøres blandt andet ved at tilbyde konfliktmægling og mediation til forældrene, samt ved at belyse barnets synspunkter bedst muligt inden der foretages for voldsomme handlinger.

Det fremgår af RPL § 478 nr. 3, at både aftaler, der er indgået med statsforvaltningen, samt aftaler, der er indgået uden om statsforvaltningen, men som er aftalt kan være genstand for tvangsfuldbyrdelse, kan tvangsfyldbyrdes på almindelige grundlag, dvs. når den gældende aftale ikke er overholdt.⁴⁵ RPL § 536 stk. 1 henviser ligeledes til RPL § 478 nr. 1-3⁴⁶ For reglerne om selve tvangsfuldbyrdelsen af samvær henvises til RPL § 537⁴⁷ Det vil altså sige, at når først betingelserne fra tvangsfuldbyrdelse af samvær er tilstede jf. RPL § 536 stk. 1 jf. RPL § 478 nr. 1-3, kan der tvangsfyldbyrdes jf. RPL § 537. RPL § 537 ligger altså tidsmæssigt efter RPL §§ 478 og 536, og kan kun blive brugt, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

- **Hvorfor tvangsfuldbyrdelse**

Reglerne om tvangsfuldbyrdelse er lavet for at sikre, at rettens ord vil blive efterfulgt.⁴⁸ Vores retssystem ville jo intet være værd, hvis man blot kunne få en dom, men selv bestemte, om man ville efterkomme den. Desuden er reglerne på samme måde lavet for, at aftaler med statsforvaltningen vil blive overholdt. Der skal være respekt om både rettens og de øvrige systemers ord, og det skal ikke være tilladt blot at ignorere en dom eller aftale. Dette kaldes også for *retsbeskyttelse*⁴⁹

Tvangsfuldbyrdelse er derfor en slags sikkerhed for, at rettens og de øvrige instansers ord bliver overholdt. Samtidig er det en del af vores retssikkerhed og retsopfattelse.

- **Hvornår tvangsfuldbyrdelse**

Man tvangsfyldbyrder en aftale, når én af aftalens parter ikke overholder aftalen, og den forurettede part derfor henvender sig til fogedretten for at få hjælp til tvangsfuldbyrdelse. Fogedretten ser herefter naturligvis på, om der er grundlag for tvangsfuldbyrdelse, altså om der foreligger en dom eller en aftale, som ikke er blevet overholdt. Er dette tilfældet, igangsættes tvangsfuldbyrdelsen.

Der kan altså ikke tvangsfyldbyrdes, hvis ikke at der er et retligt grundlag herfor. Forældrene kan derfor ikke iværksætte en sag om tvangsfuldbyrdelse for at genere hinanden.

⁴⁵ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 50

⁴⁶ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 600

⁴⁷ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 601

⁴⁸ Ørgaard A *Eksekutionsret* side 13

⁴⁹ Ørgaard A *Eksekutionsret* side 13

For at tvangsfuldbyrdelse kan finde sted, kræver det ligeledes, at de praktiske omstændigheder er i orden, f.eks. at repræsentanten fra kommunen er mødt op, hvis det er vurderet, at en sådan skal deltage. Det er her endvidere vigtigt at påpege, at der ved brug af umiddelbar magt SKAL deltage dels en børnesagkyndig rådgiver og dels en repræsentant fra kommunen, medmindre, at ganske særlige omstændigheder taler imod det, jf. RPL § 537 stk.5⁵⁰ Disse skal altså være mødt op på den pågældende adresse, før tvangsfuldbyrdelse ved umiddelbar magt kan finde sted.

Ved tvangsfuldbyrdelse med umiddelbar magt er repræsentanten fra kommunens rolle at varetage barnets interesser, mens den børnesagkyndiges rolle er at bistå ved selve tvangsfuldbyrdelsen, samt ikke mindst at vurdere, om barnet psykisk kan klare tvangsfuldbyrdelsen, eller om man for barnets skyld bør udsætte det eller helt opgive.⁵¹

Endvidere skal der ved tvangsfuldbyrdelse med umiddelbar magt være afprøvet alle andre muligheder forinden. Det vil sige både mægling/mediation mellem forældrene, børnesagkyndig rådgivning og evt. samtale med barnet. Tvangsfuldbyrdelse ved umiddelbar magt er altid sidste udvej.

○ RPL § 537,4

At børnesagkyndig rådgivning er en fast del gøremålene inden tvangsfuldbyrdelse med umiddelbart magt, fremgår af RPL § 537 stk. 4.⁵² Denne bestemmelse er ganske ny og er først indsat i RPL i 2015⁵³, sammen med ændringen i FAL § 32a. FAL § 32a hænger altså sammen med RPL § 537 stk. 4, hvilket også ses i begge lovtekster.

FAL § 32a hjemler, at statsforvaltningen, inden tvangsfuldbyrdelse af samvær ved umiddelbar magt, skal iværksætte børnesagkyndig rådgivning, når fogedretten har udsat tvangsfuldbyrdelsen. Den børnesagkyndige rådgivning skal naturligvis være afholdt inden den nye dato for tvangsfuldbyrdelse ved umiddelbar magt.

Bestemmelsen er lavet som endnu et led i at beskytte barnet bedst muligt mod de traumer, der vil kunne opstå i forbindelse med tvangsfuldbyrdelse med umiddelbar magt.⁵⁴ Desuden skal den børnesagkyndige rådgivning sikre, at forældrene er bedre stillet i deres relation til barnet, hvis tvangsfuldbyrdelse med umiddelbar magt trods den børnesagkyndige rådgivning alligevel bliver aktuel.⁵⁵

Bestemmelsen i RPL § 537 stk. 4 er altså endnu en betingelse for, at tvangsfuldbyrdelse med umiddelbar magt kan gennemføres. Det er ikke tilladt for fogedretten at gennemføre tvangsfuldbyrdelse med umiddelbar magt, medmindre, at der først har været børnesagkyndig rådgivning.

⁵⁰ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 617

⁵¹ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 627

⁵² Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 617

⁵³ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 626

⁵⁴ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 626

⁵⁵ Kistrup M m.fl. *Fogedsager* side 626

Formålet med den børnesagkyndige rådgivning er at give forældrene en sidste chance for selv at samarbejde og få dem til af egen fri vilje at overholde den gældende aftale om samvær med barnet. Det er altså et allersidste forsøg på at undgå den resursekrævende og traumatiserende tvangsfuldbyrdelse med umiddelbar magt.

Analyse, herunder gennemgang af relevante domme

Efter ovennævnte gennemgang af relevant lovgivning, relevante instanser osv. er det nu tid til at se nærmere på lovgivningen i praksis. Virker den efter hensigten og hvornår og hvordan bliver den brugt? Det vil de kommende analyser give et bud på. Til brug for analysen vil en række relevante domme systematisk blive gennemgået. Dommene drejer sig alle om tvangsfuldbyrdelse af samvær på den ene eller den anden måde.

- TFA.2015.473

Denne dom handler om 9-årige D, der har bopæl hos sin far og weekendsamvær med sin mor. Efter et weekendsamvær vil moderen ikke tilbagelevere D til far. Årsagen er, at D ikke ønsker at komme tilbage til sin far, grundet vold og uoverensstemmelser i hjemmet. D angiver at have set sin far slå sin kæreste, og siger desuden, at h*n hellere vil i plejefamilie end tilbage til faderen.

Der bliver på baggrund af disse oplysninger foretaget en samtale imellem fogedretten, D, en psykolog og en repræsentant fra kommunen. På baggrund af denne samtale vurderer fogedretten, at D ikke vil lide legemlig eller sjælelig overlast ved at skulle tilbage til faderen, og det bestemmes derfor, at D skal udleveres til faderen.

Denne bestemmelse kæres til Landsretten, som dog ender med at stadfæste fogedrettens kendelse.

Dommen her er den nyeste af sin slags, og må derfor anses som værende gældende retspraksis.

Det centrale i dommen er, at der er blevet lyttet til D i form af samtalen med fogedretten, psykologen og repræsentanten fra kommunen, men D's ønsker tages ikke til følge. Når en 9-årig udtaler, at h*n hellere vil til en plejefamilie end hjem til sin far, må der formodes at være noget helt galt. Men på trods af, at D har udtalt dette både over for sin mor, og til samtalen, besluttes det altså, at D skal udleveres til sin far.

Både fogedretten og Landsretten mener altså, at RPL § 536 stk.6 overholdes, idet, at ingen af dem mener, at D vil tage fysisk eller psykisk skade af at blive hjemgivet til faderen.

Det forekommer dog tvivlsomt, om dette er retvisende. Der er i lovgivningen i dag lagt stor lægt på, at barnet skal høres, hvis det har den rette alder og modenhed hertil. D er dog også blevet hørt, men ikke hørt *efter*. Om dette kan få nogle konsekvenser for D er svært at sige. Lovgivningen er dog blevet overholdt, idet at der er blevet afholdt en samtale med D, men om der er truffet kendelse til fordel for D, kan være tvivlsomt.

Der bliver i denne dom ikke tale om decideret tvangsfuldbyrdelse, da forældrene formodes at acceptere Landsrettens kendelse, men dommen er alligevel aktuel for denne fremstilling, da den omhandler det essentielle spørgsmål om høring af barnet og barnets bedste. Endvidere kan den lægge op til en diskussion om, hvorvidt lovgivningen er tilstrækkelig, når barnet, som i dette tilfælde, høres, men ikke høres *efter*.

- **TFA.2001.359**

Denne dom handler om en 12-årig dreng, der ikke længere vil have bopæl hos sin far. Drengen angiver at være bange for sin far og vil derfor helst være hos sin mor.

Fogedretten afholder en 30 minutter lang samtale med drengen og herefter besluttet det, at han kan blive hos sin mor, idet hans sjælelige og legemlige sundhed ellers vil være i fare.

Dommen henviser til RPL § 536 stk. 1, som er lovgrundlaget for tvangsfuldbyrdelse af samvær, bopæl og forældremyndighed. Der er altså her grundlag for tvangsfuldbyrdelse, hvis ikke, at det havde været for risikoen for drengens mentale og fysiske helbred. Denne dom står derfor i kontrast til ovennævnte dom, idet der her både lyttes til drengen *og* hans ord tages til følge. Tvangsfuldbyrdelsen undgås altså, fordi retten ikke vil risikere drengens fysiske og psykiske helbred.

Denne dom er ikke en sag om samvær, men om forældremyndighed og bopæl, men den medtages alligevel i denne fremstilling, fordi den meget fint viser grænsen for, hvornår man kan tvangsfuldbyrde, når barnet ikke ønsker det.

RPL § 536 stk. 6 spiller altså en væsentlig rolle også i denne dom, selvom den ikke nævnes heri. Her tager man dog netop denne lovtekst ganske bogstaveligt, idet man vælger ikke at tvangsfuldbyrde på grund at risikoen for drengens helbred.

Denne dom tænker altså umiddelbart mere på barnets bedste, end den forrige dom, og man træffer her en afgørelse, der udelukkende beror på samtalen med barnet og ikke på hensynet til forældrene. Man må således formode, at lovgivers ønske i denne dom er blevet opfyldt.

- **TFA.2003.228/1**

Denne dom er af lidt ældre dato og derfor gælder de i dommen nævnte paragraffer ikke længere. RPL § 536, som der henvises til, er nu i stedet blevet til RPL § 537. Årsagen til dette er, at dommen er fra før ændringen af RPL i 2007.

Selvom paragrafferne er ændrede, må dommen dog formodes stadig at gælde, og derfor medtages den i denne fremstilling.

Dommen handler om en kommune, der nægter at stille en repræsentant til rådighed ved udleveringen af to børn til samvær. Fogedretten havde påkrævet, at der skulle være en repræsentant fra kommunen til stede, når børnene skulle hentes og bringes, idet konfliktniveauet i mellem forældrene var meget højt. Selvom børnene blevet afleveret og hentet igen på en offentlig togstation, var fogedretten bange for, hvordan konflikten imellem forældrene ville kunne udvikle sig. Derfor tog fogedretten den 21/12 kontakt til kommunen

med henblik på at få en aftale om at stille en repræsentant til rådighed allerede den efterfølgende dag.

Kommunen ville dog ikke imødekomme dette, da det var med meget kort varsel og desuden så tæt på jul, at de fleste medarbejdere var gået på juleferie. Kommunen havde derfor ikke mandskab at sende ud til udleveringen af børnene.

På den pågældende dag må fogeden derfor selv møde op til udleveringen af børnene, og sagen ender efterfølgende i Landsretten. Her ophæves fogedrettens kendelse, på baggrund af tidspunktet for udleveringen.

Dommen sætter fokus på, at der netop ikke altid kan være en repræsentant fra kommunen tilstede selvom der er lovhjemmel hertil. RPL § 537 gælder altså ikke i enhver henseende. Om forældre, der ikke selv kan enes om udleveringen og afleveringen af børnene, så må finde andre tidspunkter for samvær end helligdage, skal være usagt. Men dommen viser, at de i hvert fald ikke kan forvente hjælp fra kommunen på disse dage.

Man kan diskutere, hvorvidt det er familiens og børnenes interesser, der her varetages, eller om det udelukkende er et spørgsmål om penge og resurser. Kommer lovgivningen i første række, eller gør resurserne og økonomien?

Der er i denne dom ikke fokuseret på børnenes bedste, og høringer af børnene synes heller ikke at være aktuelle. Og forældrene er indforståede med, at der skal være en repræsentant fra kommunen tilstede ved udleveringen af børnene. Men børnene kan let blive svigtede i en situation som denne; pga. manglende resurser hos de, som burde beskytte børnene, lades de let i stikken.

I denne dom går fogeden ind og tager ansvar og møder selv personligt op ved udleveringen, men dette kan hverken forventes eller forlanges af fogeden. Og hvis repræsentanten mangler, er der større risiko for, at konflikten imellem forældrene eskaleres endnu mere. Og herved kommer man endnu et skridt tættere på en eventuel tvangsfuldbyrdelse. Og det er i hvert fald ikke til barnets bedste.

Dommen ignorerer altså ordlyden af RPL § 536. Den fokuserer mere på resurser og menneskelige hensyn for de ansatte i kommunen. Og derved får fogedretten ikke ret, selvom den faktisk har hjemmel til det i lovgivningen.

- **TFA.2009.485**

Denne dom handler om 9-årige S og 12-årige D, der ikke længere ønsker samvær med deres far. Både D og S har det rigtigt skidt hos deres far og ingen af dem føler sig hørt og forstået. S anfører, at han får mange skældud hos faderen, og D fortæller, at hun ikke føler sig forstået og respekteret hos faderen, og at hun i øvrigt gerne vil beskytte S mod alle de skældud, han får hos faderen. Begge børn anfører i øvrigt, at de hos faderen ikke må gå i det tøj, deres mor har sendt med dem, og at de bliver tvunget til at skifte tøj hos faderen, så snart de er kommet ind ad døren hos ham.

Børnenes mor har sendt faderen en sms om, at børnene ikke vil på samvær hos ham, og faderen ønsker dette tvangsfuldbyrdes i form af tvangsbøder til moderen. På baggrund af dette holdes der en børnesagkyndig samtale med hver af børnene, der begge bekræfter ovenstående. Især D er meget påvirket og græder under samtalen.

På baggrund af denne samtale bestemmer fogedretten, at samværet med børnene ikke skal tvangsfuldbyrdes jf. RPL § 536 stk. 6, da deres sjælelige og legemlige sundhed vil lide overlast herved.

Sagen ender dog i Landsretten, som ophæver fogedrettens kendelse, da Landsretten ikke finder, at børnenes sjælelige og legemlige sundhed vil lide skade af samvær med faderen. Sagen hjemvises derfor til yderligere behandling.

Lovgivningen er også i denne dom overholdt i form af den børnesagkyndige samtale jf. RPL § 537 stk. 2. Og fogedretten vælger at lytte efter børnene ved at nægte faderens ønske om at tvangsfuldbyrde samværet. Men da sagen ender i Landsretten, ophæves denne kendelse, og børnenes ord tages ikke længere til følge. Landsretten mener altså ikke, at børnenes ord vejer tungt nok til at samværet ikke skal tvangsfuldbyrdes og hjemviser derfor sagen til fornyet behandling. Det er derfor usikkert, om sagen ender med tvangsfuldbyrdelse, eller om der findes en anden løsning hos fogedretten i anden omgang.

Denne dom minder altså lidt om den første dom, idet denne dom ender med heller ikke at lytte til børnene. Nok er børnene blevet hørt, men Landsretten vælger, modsat fogedretten, ikke at høre *efter* børnene.

Det kan undre, at Landsretten ikke selv vælger at afholde en ny børnesagkyndig samtale, hvis den er i tvivl om, om samværet skal tvangsfuldbyrdes, men måske vurderes den, at dette vil kunne skade børnene. I så fald bør man nok stille spørgsmålet om, om dette vil skade børnene mere end at blive tvunget hjem til deres far mod deres ønsker.

Begge børnene er blevet vurderes modne nok til at deltage i børnesamtalen, og begge er påvirkede under samtalen. S fortæller endvidere, at han ofte er fysisk påvirket, inden han skal hjem til sin far, i form af ondt i maven og kvalme. Og D er meget presset og græder som nævnt under samtalen. Det kan derfor undre, hvordan Landsretten kan vurdere, at børnenes sjælelige og legemlige sundhed ikke vil lide skade ved samvær med faderen.

Kommunikationen imellem forældrene er dårlig, og det må antages, at konfliktniveauet imellem dem er relativt højt. Begge møder op i fogedretten, og det skal selvfølgelig med i vurderingen, at fronterne her er trukket skarpt op, og at dette måske kan påvirke fogedrettens kendelse. Derfor synes det dog alligevel at være fogedretten, der her bedst følger lovgivningen, modsat Landsretten, der ikke tager børnenes ord og reaktioner til følge.

- TFA.2007.537/2

Denne dom handler om to drenge, A og B på hhv. 11 og 7 år. Drengene vil ikke på samvær med deres far, og derfor indkaldes de til en samtale jf. RPL § 537 stk. 2. med fogedretten, en socialrådgiver, en repræsentant fra kommunen, samt en dommerfuldmægtig. (i dommen står

der dog, at de indkaldes til samtale jf. RPL § 536 stk. 2, men dette er fordi, dommen er lavet umiddelbart ændringen af RPL)

11-årige A er den første til samtalen, og han fortæller, at han ikke vil på samvær med sin far, fordi drengene flere gange er blevet slået, både med flad hånd og knyttet næve, samt sparket og truet med tæsk, og at de er blevet sendt i "skammekrogen" med hovedet så tæt på væggen, at hovedet skulle røre ved væggen, og gjorde det ikke det, blev det holdt fast med magt af faderen.

A fortæller endvidere, at drengene flere gange har været alene om natten i 6-8 timer, og at han derved som den ældste havde ansvaret for både 7-årige B, samt for to halvsøskende på ca. 1 og 4 år.

Endvidere fortæller han, at drengene flere gange er blevet sendt alene med færgen hjem, hvor A også havde ansvaret for B.

A fortæller desuden, at faderen og hans kæreste engang har set en pornofilm, imens drengene var tilstede, og at faderen har vist dem sin tissemand.

Dernæst kommer B ind til samtale. Han fortæller, at han ikke vil på samvær med faderen, men kan ikke rigtigt uddybe hvorfor. Han fortæller dog, at drengene flere gange har fået lussinger og er blevet truet med tæsk, og han fortæller også om "skammekrogen".

Han erindrer dog ikke at have været vidne til en pornofilm, men fortæller, at faderen dog går nøgen rundt derhjemme, men har han ikke direkte vist sin tissemand frem.

B fortæller desuden, at faderen ikke vil give ham den medicin, som han ellers får.

Begge drenge siger, at moderen ikke har sagt, hvad de skulle sige til mødet.

Efter mødet med drengene, afholdes der møde i fogedretten. Her får faderen mulighed for at forholde sig til drengenes udtalelser. Han gøres opmærksom på, at han ikke har pligt til at udtale sig, da der i nogle af beskyldningerne imod ham kan blive tale om strafbare forhold.

Faderen benægter at have slået drengene, men måske nok truet dem med en endefuld, hvis de har været uartige. Han erkender brugen af skammekrogen, men ikke at have holdt deres hoveder ind mod væggen.

Han benægter ligeledes, at drengene har været alene hjemme, da der altid har været barnepiger, og det højst har drejet sig om 5 minutter, børnene har været alene.

Endvidere benægter han, at han og kæresten har set pornofilm ved drengenes tilstedeværelse, men han fortæller, at halvlillebroderen på 4 år engang havde sat en sådan film på, hvorefter kæresten havde bedt ham om at stoppe det, da hun opdagede det.

Han erkender at have gået nøgen rundt foran børnene, men fortæller, at de alle til tider går nøgne rundt i hjemmet, og at dette er helt naturligt for dem. Han har efter eget udsagn ikke vist dem sin tissemand på nogen upassende måde.

Han vil endvidere ikke give B sin medicin, fordi han mener, at det er en fejlmedicinering.

Faderen fortæller endvidere, at han vil rejse en sag mod moderen med henblik på at få forældremyndigheden over drengene.

Moderen fortæller, at hun ikke har påvirket drengene til at fortælle noget negativt om faderen, og har hun faktisk betvivlede nogle af tingene, indtil hun hørte dem fra repræsentanten fra kommunen.

Efter dette møde tager fogedretten stilling til sagen, og det besluttes, at drengene ikke skal tvinges på samvær med faderen, da det jf. RPL § 536 stk. 6 ikke kan udelukkes, at drengenes sjælelige og legemlige sundhed kan tage skade heraf.

Faderen anker fogedrettens kendelse til Landsretten, som dog ender med at stadfæste fogedrettens kendelse.

Denne dom viser altså i modsætning til de førnævnte domme, at det *er* muligt for børnene at blive hørt til de børnesagkyndige samtaler, og at der på baggrund af disse samtaler også fra Landsrettens side træffes afgørelser til fordel for børnene.

I denne dom er beskyldningerne imod faderen dog også ganske grove, og det ville nærmest være en forbrydelse af både fogedretten og Landsretten, hvis ikke, at de her lyttede til børnene, eller i hvert fald undersøgte sagen nærmere.

At faderen nægter at give B sin medicin er et tegn på samarbejdsvanskeligheder imellem forældrene. Forældrene skal sammen bestemme, om barnet skal i væsentlig medicinsk behandling. Det fremgår ikke af dommen, om denne medicinske behandling er væsentlig eller ikke, men man må formode, at der er tale om noget medicin, som barnet i hvert fald ikke har godt af at undvære så ofte. Der bør derfor fremmes et samarbejde imellem forældrene, så barnet ikke lider medicinsk og dermed fysisk under deres konflikter.

Om faderen ender med at rejse sag imod moderen for at få den fulde forældremyndighed, vides ikke. Men det må være yderst tvivlsomt, om han får den, grundet de voldsomme beskyldninger imod ham.

Denne dom er som nævnt et eksempel på at børnene ikke bare høres, men også høres *efter*, både af fogedretten og af Landsretten. Lovgivers ønske må altså her være opfyldt.

Begge drengene giver under den børnesagkyndige samtale udtryk for, at de måske med tiden ønsker samvær med faderen igen, evt. overvåget samvær. Næste skridt i sagen kunne derfor være at iværksætte dette, da det næppe er i nogens interesse, at børnene skal miste kontakten med faderen.

Man kunne endvidere tilbyde faderen en slags forældrerrådgivning, så han kan lære mere basale ting som børneopdragelse, barnets tarv mv.

Det fremgår ikke af dommen, hvorledes drengene reagerer under den børnesagkyndige samtale; om de f.eks. græder, fremstår angste osv. Man må derfor formode, at de forholder sig

nøgternt til sagen. Havde de reageret voldsomt med f.eks. gråd, må dette have været endnu en vigtig faktor i forhold til beslutningen om en eventuel tvangsfuldbyrdelse af samvær.

Drengene må endvidere begge være vurderet modne nok til at deltage i den børnesagkyndige samtale.

Skulle tvangsfuldbyrdelsen af samværet her have været realiseret, måtte det skulle ske ved umiddelbar magtanvendelse. Moderen nægter jo ikke at udlevere børnene til samvær, det er børnene selv, der ikke vil have samvær med deres far. Derfor ville det ikke nytte noget at straffe moderen økonomisk.

At give børnene den traumatiske oplevelse, som det er at tvangsfuldbyrde samvær med umiddelbar magt, oven i at sende dem hen til faderen, som *måske* bruger vold imod dem, ville være at gå langt over grænsen fra retternes side, og det ville klart svigte vores almindelige retsopfattelse og retssikkerhed. Derfor er der her ingen tvivl om, at børnene skal lyttes til, og samværet ikke skal tvangsfuldbyrdes.

Alt i alt må denne dom dog siges at være en retvisende dom for, hvordan man altid bør både høre og høre *efter* barnet. Børnenes tarv kommer her i første række, både hos fogedretten og hos Landsretten. Det er altså børnenes og ikke forældrenes ønske, der her varetages. Således må lovgivers intension med loven siges at være opfyldt.

- **TFA.2004.166/1**

Denne dom handler om 16-årige T, der er anbragt hos en plejefamilie. T har været på efterårsferie hos sin far og er herefter ikke kommet tilbage til sin plejefamilie. T's mor ønsker nu, at T's far skal idømmes tvangsbøder, indtil T er tilbage hos plejefamilien.

Grundet T's alder beslutter fogedretten, trods moderens ønske, at afholde en samtale med T. Moderen mener, at T er få påvirket af sin far til at kunne bidrage objektivt til en børnesagkyndig samtale.

Under samtalen vurderes T til at være moden nok efter sin alder til at kunne give sin mening til kende. Hvad der ellers sker under samtalen fremgår ikke af dommen.

Efter samtalen med T, beslutter fogedretten, at det vil være til skade for T's legemlige og sjælelige sundhed at skulle tvinges tilbage til plejefamilien. T får derfor lov til at blive hos sin fader, uden at faderen idømmes tvangsbøder.

Sagen ender i Landsretten, som stadfæster fogedrettens kendelse.

Denne dom er lidt svær at analysere på, da man ikke ved, hvad der er foregået til den børnesagkyndige samtale. Men i hvert fald er T kommet med sådan nogle udtalelser imod plejefamilien, at det vurderes, at han vil kunne tage skade af at være hos dem.

Det må endvidere være vurderet dels af fogedretten, dels af Landsretten, at T ikke er for påvirket af sin far til at kunne udtale sig i sagen. Hvordan denne vurdering er foregået, vides

ikke. Måske er moderens ord blot ikke taget til følge. T er jo næsten en voksen (16 år) og bør derfor være i sin fulde ret til at danne sig sine egne meninger om sagen.

Denne dom er altså endnu et eksempel på, at barnet er både blevet hørt og hørt *efter*. Endnu engang er lovgivers intension altså gået i opfyldelse.

- **TFA.2003.199**

Denne dom handler om 9-årige S og 10-årige D. De bor begge hos deres far, men har weekendsamvær med deres mor hver anden weekend. Gennem de sidste to år har moderen dog kun haft samvær med S én gang, og kun haft samvær med D ca. 2/3 af gangene. Derfor har moderen henvendt sig til fogedretten, for at få hjælp til at tvangsfuldbyrde samværet.

I fogedretten fortæller faderen, at S ikke vil på samvær hos sin mor, fordi han keder sig hos hende, og faderen vil ikke tvinge børnene på samvær.

Fogedretten bestemmer derfor, at faderen skal idømmes en tvangsbøde på 1500 kr. hvis ikke, at både D og S udleveres til næste samvær. Faderen tager imod bøden og siger, at han fortsat ikke vil tvinge S på samvær, så han vil gerne bruge de 1500 kr. på dette.

Da dagen for samværet oprinder, kommer kun D med på samvær. Det er moderens kæreste, A, der kommer for at hente børnene. S bliver spurgt af A, om han ikke vil med på samvær, men han siger, at han ikke vil med, så længe moderen og A lyver. A ved ikke, hvad S mener med dette.

Da S endnu engang ikke kommer på samvær hos sin mor, ender sagen igen i fogedretten. Her påstås den første tvangsbøde forfalden, da S jo ikke kom med på samvær. Endvidere besluttes det, at fogedretten skal afholde en samtale med S, for at finde ud af, hvorfor han ikke vil på samvær hos sin mor.

S fortæller under samtalen, at han ikke vil på samvær hos sin mor, fordi han keder sig hos hende. På baggrund af denne samtale besluttes det i fogedretten, at samværet mellem S og moderen kan tvangsfuldbyrdes ved umiddelbar magt, da der ikke er risiko for S's sjælelige eller legemlige sundhed ved at være på samvær hos sin mor. Desuden er tvangsfuldbyrdelse med tvangsbøder jo forsøgt uden held.

Faderen forklarer endvidere under mødet i fogedretten, at han ikke ved, hvorfor S siger, at A og moderen lyver, men at han har fortalt børnene ærligt, hvad der var sket til det forrige møde i fogedretten.

Da dagen for tvangsfuldbyrdelse ved umiddelbar magt oprinder, ankommer fogeden, politiet samt moderen og hendes advokat til faderens adresse. S vil først ikke med, men efter en halv times samtale imellem ham, faderen, fogeden og efter S's ønske også moderen, tager S med på samvær hos moderen.

Sagen ender i Landsretten, hvor faderen påstår, at den tidligere tvangsbøde endnu ikke er forfalden, men kærefristen for dette er udløbet. Desuden fastslår Landsretten, at fogedretten har handlet korrekt i forhold til at tvangsfuldbyrde samværet ved umiddelbar magt.

Dommen her er et eksempel på, at der i nogle situationer godt kan tvangsfuldbyrdes ved umiddelbar magt, uden at det går ud over barnets legemlige eller sjælelige sundhed.

Det uddeles først en tvangsbøde efter den nugældende RPL § 536 stk. 2, og dernæst afholdes der en børnesamtale efter den nugældende RPL § 537 stk. 2. Til sidst besluttet det, at samværet kan tvangsfuldbyrdes uden risiko for barnets sjælelige eller legemlige sundhed jf. nugældende RPL § 536. stk. 6.

Dommen her vurderer altså, formodentligt helt korrekt, at barnet ikke tager skade af at kede sig hos sin mor, og derfor ikke kan slippe for samvær hos moderen af den grund. Både foged- og landsret er enige i denne konklusion.

Der må her gås ud fra, at begge retsinstanter ligeledes har vurderet, at barnet heller ikke vil lide for megen overlast ved at samværet med moderen skal tvangsfuldbyrdes med umiddelbar magt. Som tidligere nævnt kan dette ellers være meget traumatisk for et barn at opleve. Men i dette tilfælde forgår tvangsfuldbyrdelsen dog stille og roligt, og barnet tages med på råd undervejs. Det må således også være vurderet fra fogedrettens side, at S har den fornødne alder og modenhed til at kunne give sine synspunkter til kende jf. RPL § 537 stk. 2.

Alt i alt må det vurderes, at fogedretten og siden Landsretten har fuldt lovens indhold, både hvad angår høring af barnet, men også om selve tvangsfuldbyrdelsen af samværet. Nogle gange kan dette jo ikke undgås, og dette må med rette være et sådant tilfælde. Havde faderen selv villet tvinge S til samvær hos sin mor, kunne tvangsfuldbyrdelsen formentlig være undgået, men dette kunne til gengæld have skabt nogle konflikter imellem S og faderen, som det på sigt måske kunne være svært at redde ud igen. Det havde dog nok alligevel været at foretrække, at faderen havde tvunget S til samvær, fordi sagen så kunne være blevet inden for familien og retsinstanterne dermed kunne have været sparret. Derudover må man også formode, at tvang fra faderens side ville være mindre traumatisk for barnet, end tvang fra, for barnet, fremmede mennesker.

Konfliktniveauet imellem forældrene må formentlig være relativt højt, siden de ikke selv kan kommunikere om samværet med børnene. Faderen holder fast på, at han ikke vil tvinge dem til samvær, så moderen kan ikke rigtigt gøre andet end det, hun gør, nemlig at gå til fogedretten. Det havde været ønskeligt, om forældrene i stedet havde kunnet samarbejde om samværet, f.eks. ved sammen at have taget en snak med S, evt. med en familierådgivers støtte. Der kunne jo være grunde til, at S keder sig hos moderen, som der kunne rettes op på.

- TFA.1999.80

Denne dom handler om den 2-årige dreng, S, hvis mor har en mistanke om, at faderen misbruger ham seksuelt. Hun har derfor henvendt sig til fogedretten for at få denne til at standse samværet imellem S og faderen.

Der verserer på dette tidspunkt en sag, hvor faderen er under mistanke for overgreb, men han er ikke sigtet eller tiltalt for noget.

Moderen har oplevet blod i S's ble, men familiens læge mente, at det skyldtes hård mave. Moderen har endvidere oplevet S som værende forandret og bange, når han kom hjem fra samvær med faderen. F.eks. var han engang meget ked af det og ville ikke ligge i sin barnevogn. Desuden kan S ikke længere lide at blive skiftet, han vil ikke ligge på puslebordet, og moderen må ikke tørre ham bagi.

S's sprog er endnu meget dårligt, men han har sagt "far tisse mave" .

Moderen selv er helt overbevist om, at faderen har masturberet på S og gjort ting ved hans endetarm.

Under mødet i fogedretten får faderen lov til at udtale sig, og han siger, at han aldrig har gjort S ondt, og at det er pure opspind fra moderens side. Han fortæller endvidere, at S jo kun kan sige få ord, og at moderen derfor sætter ordene forkert sammen.

Moderen har tidligere modsat sig samværet imellem S og faderen, men hun hævder, at det ikke har noget med denne sag at gøre, og at hun bare vil beskytte sin søn.

Sagen har desuden været i statsamtet (nu statsforvaltningen) og her er det vurderet, at samværet ikke skal udsættes på trods af anklagerne imod faderen.

Fogedretten vurderer ligeså, at der ikke er grundlag til at suspendere samværet, da der ikke er nogen beviser på, at faderen har forbrudt sig imod S. Landsretten stadfæster fogedrettens kendelse.

I denne dom er barnet, S, for lille til at blive hørt, man kan ikke føre en "rigtig" samtale med ham, fordi hans sprog endnu er meget dårligt. Man kan altså ikke høre S jf. RPL § 537 stk. 2. Man kunne dog have foretaget en børnesagkyndig undersøgelse af S og involveret både forældrene, lægen, dagplejen m. fl. Dette gøres der dog ikke. I stedet vurderes det, at der ikke umiddelbart er fare for S's sjælelige eller legemlige sundhed, så samværet imellem S og faderen skal fortsat ske.

Denne dom er af ældre dato og forhåbentlig ville man have vurderet anderledes i dag, hvor der er mere fokus på incest og seksuelt misbrug. Det er ikke bevist, at faderen har forbrudt sig imod S, men tvivlen bude komme S og ikke faderen vil gode. Og dét, at S ændrer sig, når han har været på samvær med faderen burde indikere, at der i hvert fald er ét eller andet galt, om end det ikke nødvendigvis er så slemt som seksuelt misbrug. Man må her sige, at det ikke er S's tarv, men derimod faderens, der bliver tilgodeset.

Konfliktniveauet imellem forældrene er meget højt, f.eks. omtaler moderen faderen som "manden" over for S. Dette gør naturligvis ikke situationen bedre. S er dog selv begyndt at kalde faderen for "far". Men uanset konfliktniveauet mellem forældrene bør man altid tage så alvorlige beskyldninger som seksuelt misbrug til følge. Der burde iværksættes flere undersøgelser og både S og forældrene burde inddrages noget mere. Det kan umuligt have

været lovgivers mening, at et barn skal have samvær med en forælder, som er under mistanke for seksuelt misbrug.

Både fogedretten og Landsretten vælger altså her at lade tvivlen komme faderen til gode, ved at lade samværet køre som hidtil. Selvfølgelig bør det tages med i overvejelserne, at konfliktniveauet imellem forældrene er meget højt, og det derfor ikke helt kan udelukkes, at det er pure opspind fra moderens side. Men så meget desto større grund er der netop til at lave en børnesagkyndig undersøgelse. Alternativt kunne der forsøges med mægling/mediation imellem forældrene.

Det er desværre utvivlsomt, at de, som her skulle beskytte barnet, nemlig retsinstanserne ikke har gjort deres opgave godt nok. Om det skyldes mangel på resurser, forkert læsning og/eller tolkning af lovgivningen eller simpel dovenskab er svært at sige. Men faktum er, at barnets tarv slet ikke er varetaget i denne sag.

- **TFA.1998.417**

Denne dom handler om 10-årige D og hendes storebror S. Børnene ønsker ikke længe at have samvær med deres far, som derfor har kontaktet fogedretten. Børnenes mor, som de bor hos, støtter børnene i, at de ikke skal have samvær med faderen, hvis ikke de selv ønsker det. Hun mener, at børnene er store nok til selv at bestemme, hvorvidt de vil se deres far eller ej.

Fogedretten beslutter at afholde en samtale med hver af børnene. Med til samtalen er fogeden, samt en repræsentant fra kommunen, jf. RPL § 537 stk. 1. Der afholdes en samtale med hver af børnene, begge af ca. 20 minutters varighed.

Både D og hendes storebror S giver udtryk for, at de ikke ønsker at se deres far lige for tiden. De føler sig begge truet af faderen, da han har truet med at slå dem ihjel, og flere gange har sagt til S, at han nu var "faderløs." Faderen har ligeledes truet med at slå børnenes stedfar, A, ihjel.

Begge børnene siger endvidere, at de ikke har savnet deres far i de måneder, der er gået, siden sidste samvær.

Undervejs i samtalen har begge børnene god øjenkontakt med repræsentanten fra kommunen, og begge børn fremstår meget fattede og modne, så det betvivles ikke, at børnene virkelig fremkommer med deres egne og ærlige meninger.

Børnene nævner, at de måske med tiden vil se deres far igen, hvis han holder op med at være truende i både ord og handlinger, og hvis han holder op med at snakke grimt om moderen og deres stedfar.

Under mødet i fogedretten forklarer faderen sig ved, at han som spejderleder igennem mange år har lært, at børn har bedst af en hård tone. Han forklarer endvidere, at han har indrettet sig sådan, at børnene har hver deres værelse, når de er hos ham. Desuden mener han, at samværet skal tvangsfyldbyrdes, enten med bøder eller med umiddelbart magtanvendelse, og er dette ikke muligt, skal der iværksættes en børnesagkyndig undersøgelse.

Moderen mener derimod, at faderen bruger børnene imod hende, fordi han ønsker at få hende tilbage. Hun siger desuden, at han "tingsliggør" situationen ved at nævne børnenes værelsessituationer, og at hun mener, at det vil være til skade for børnene, hvis der iværksættes en børnesagkyndig undersøgelse.

På baggrund af især samtalerne med børnene beslutter fogedretten, at samværet med faderen ikke skal tvangsfuldbyrdes. Fogedretten mener, at det kan være til skade for børnenes sjælelige eller legemlige sundhed at skulle tvinges til samvær med deres far, og ser i øvrigt, på baggrund af de afholdte børnesamtaler, ingen grund til at iværksætte en børnesagkyndig undersøgelse.

Sagen ender i Landsretten, som stadfæster fogedrettens kendelse.

I denne dom er der især lagt vægt på børnenes udtalelser, samt deres måde at agere på under børnesamtalen. Børnene vurderes modne nok til selv at beslutte, hvorvidt de ønsker samvær med deres far eller ej. Dommen er af ældre dato, men man kan håbe og ønske, at den stadig er et udtryk for nugældende retspraksis.

Såvel foged- som Landsretten benytter sig af RPL § 537 stk. 6 og vælger derfor ikke at tvangsfuldbyrde samværet, under hensynstagen til børnenes sjælelige og legemlige sundhed. Det er altså her børnenes tarv, der prioriteres, og ikke faderens.

Man kunne med rette foreslå forældrene børnesagkyndig rådgivning, således at især faderen lærer om børnenes tarv og får nogle nye vinkler på sine opdragelsesmetoder.

Fogedretten lader her samtalerne med børnene helt afgørende for kendelsen, og hverken foged- eller Landsretten finder det nødvendigt at gennemføre en børnesagkyndig undersøgelse, formentlig fordi de vurderer, at børnene har sagt deres ærlige mening til samtalerne, og at en børnesagkyndig undersøgelse vil være en unødigt belastning for dem.

Formålet med lovgivningen må i denne dom siges at være opfyldt; børnene blev både hørt og hørt *efter*, og der blev truffet afgørelse på baggrund af dette. Begge børnene var endvidere store nok til, at deres mening skulle have en afgørende betydning for sagen. Derfor kan det håbes, at denne dom er en rettesnor for gældende retspraksis, såfremt at børnene har den rette alder og modenhed til at en børnesamtale kan gennemføres jf. RPL § 537 stk. 2.

Konfliktniveauet mellem forældrene må også i denne dom formodes at være ganske højt, eftersom faderen truer med at slå moderens samlever ihjel, og moderen hævder, at faderen bruger børnene for at få hende tilbage. Det kunne derfor også i denne sag være tilrådeligt med konfliktmægling/mediation imellem forældrene, ikke mindst fordi børnene giver udtryk for, at de ikke ønsker at høre faderen tale grimt om moderen og hendes samlever. Hvis forældrene indbyrdes bedre kunne tale sammen, ville faderen formodentlig ikke snakke grimt om moderen og hendes samlever, og dermed ville børnene måske af eget ønske igen have samvær med faderen.

Denne dom er altså også et eksempel på, at hvis forældrene indbyrdes havde færre konflikter, så kunne sagen måske helt have undgået at være endt i fogedretten. Men når nu konflikterne

er der, gør retsinstanserne det, som de skal, nemlig at beskytte børnene ved at nægte at tvangsfuldbyde samværet med faderen.

Diskussion

Man kan spørge sig selv om, hvad det er, der får retterne til at træffe afgørelser om tvangsfuldbyrdelse eller ej. I de ovennævnte domme er barnet jo blevet hørt, men i nogle af dommene er barnet ikke hørt *efter*. Hvorfor ikke det? Hvilke kriterier skal der opfyldes for, at barnets både høres og høres efter?

Barnets alder og modenhed spiller som nævnt en stor rolle i forhold til om barnet direkte skal tages med på råd. Hvis det vurderes, at barnet ikke er gammelt og/eller modent nok til en børnesamtale, kan der i stedet laves en børnesagkyndig undersøgelse. Dette forudsætter dog også, at det ikke er til unødigt belastning for barnet.

Men præcis hvor grænsen går for barnets alder og modenhed er svært at sige. Man kunne tale for, at vælger fogedretten først at høre et barn, så skal denne også høre *efter* det. Men flere faktorer spiller jo ind; er barnet for påvirket af én eller begge forældre? Er barnet bange for at sige sin ærlige mening? Osv.

For at kunne besvare dette, må man altid kigge på den konkrete sag. Hvis konfliktniveauet imellem forældrene er meget højt, er det måske nærliggende at tro, at barnet så er blevet påvirket af én eller begge forældre. Og måske er barnet endvidere blevet "truet" af én af forældrene med, at hvis det siger xxxx, så kommer det aldrig mere til at se sin far eller mor. Ingen andre end barnet og dets forælder ved jo nøjagtigt, hvad der foregår imellem dem. Og det kan derfor være rigtigt svært for retsinstanserne at skulle vurdere en konkret sag.

Til brug for denne vurdering kan der derfor iværksættes en børnesagkyndig undersøgelse. Men da dette både er resursekrævende for systemet, og kan være en belastning for både børn og forældre, er dette heller ikke altid en løsning. Desuden kan de børnesagkyndige undersøgelser bedst iværksættes, når børnene er under en vis alder og dermed ikke gamle eller modne nok til en børnesamtale.

Tilbage er der så mægling/mediation imellem forældrene. Denne løsning bliver mere og mere populær, og der foretages flere og flere medationer på landsplan. Denne løsning er særligt god, fordi den kan holde børnene udenfor, så problemerne bliver internt imellem forældrene. Det er altså forældrene, og ikke børnene, der arbejdes med. Dette kan give børnene ro, og forældrene forhåbentligt en større forståelse for dels hinanden og dels for, hvordan situationen kan skade børnene, hvis de ikke selv kan blive enige og dermed bruger børnene imod hinanden. Desuden kan mediation, som tidligere nævnt også forhindre, at situationen ender i en tvangsfuldbyrdelse af samvær.

Som nævnt er der meget, der dels afhænger af barnets alder og modenhed og dels i så fald afhænger af barnets udtalelser og reaktioner på sagen. Det er derfor en individuel vurdering fra sag til sag, hvordan der skal træffes afgørelse. Der findes ikke en "facitliste" som retsinstanserne kan tage i brug i sagerne om tvangsfuldbyrdelse af samvær. Der er dog nogle ting, som altid burde gå igen; dels høring af barnet, når dette har den rette alder og

modenhed, og dels at høre *efter* barnet, medmindre, at man vurderer, at det er for påvirket af forældrene. Men er barnet for påvirket af forældrene, har det så overhovedet den rette modenhed til at deltage i børnesamtalen? Dette kunne der sikkert skrives en del litteratur om i sig selv.

Konklusion

I denne fremstilling er der nu blevet kigget på retsinstanser omkring tvangsfuldbyrdelse af samvær, og der er blevet redegjort for både tvangsfuldbyrdelse og for samvær. Der er desuden redegjort for barnets bedste og høring af barnet mv.

Efter en grundig analyse af udvalgte domme og en diskussion af gældende ret på området, er det nu tid til at drage en konklusion. Dette er dog ikke så ligetil, dels fordi nogle domme følger lovgivningen, mens andre domme vurderes ikke helt at følge lovgivningen.

I RPL § 537 stk. 2 står der klart og tydeligt, at et barn med den rette alder og modenhed skal høres, medmindre, at det er til skade for barnet. Langt de fleste domme overholde denne paragraf, men paragraffen siger netop ikke noget om, at barnet skal høres *efter*, kun, at det skal høres. Derimod siger FAL § 5, at der skal tages hensyn til barnets ønsker, alt efter dets alder og modenhed. Denne paragraf er i nogle af de ovennævnte domme blevet glemt eller overset; i flere af dommene ser vi netop, barnet er blevet hørt, men ikke hørt *efter*. Der er altså ikke taget hensyn til barnets ønsker. Det må retsinstanser kunne gøre bedre.

Endvidere er der i dommene ikke megen fokus på mægling/mediation imellem forældrene. Dette kan dog skyldes at mægling og mediation først er kommet frem i de senere år, og mange af dommene i denne fremstilling er af ældre dato. Havde der eksisteret flere domme af nyere dato, ville man måske og forhåbentligt kunne se, at der var forsøgt mægling imellem forældrene. Nyere undersøgelser viser netop, at mægling/mediation i rigtigt mange tilfælde afhjælper konflikter imellem forældrene. Og afhjælpes konflikterne først, er der rigtigt gode chancer for at der ikke er grund til at gå i fogedretten for at få tvangsfuldbyrdet samvær.

I denne fremstilling er der medtaget alle domme af umiddelbar relevans. Eftersom et par af dommene er næsten 20 år gamle, må det konkluderes, at der ikke så ofte er sager om tvangsfuldbyrdelse af samvær, som ender i Landsretten og dermed bliver til trykte domme. Men hvor mange sager der reelt er, som forbliver i fogedretten og dermed ikke bliver trykte, kan der kun gættes på. Der kan i sagens natur sagtens være rigtigt mange sager om tvangsfuldbyrdelse af samvær, som ikke bliver trykte.

At lovgiver har lavet specifik lovgivning omkring tvangsfuldbyrdelse af bopæl, forældremyndighed og samvær, og endda givet paragrafferne deres eget kapitel i RPL må betyde, at der er en del sager inden for området. Der har altså været behov for en retlig regulering på området.

Forhåbentlig har denne regulering betydet, at retsinstanser ikke længere skal "famelte i blinde" når de skal vurdere og afsige kendelse i en given sag. Selvom ovennævnte analyse af domspraksis viser, at lovgivningen ikke altid bliver overholdt, må retsinstanser alligevel

have brugt lovgivningen som en rettesnor for, hvornår der kan tvangsfuldbyrdes, og hvornår der ikke kan. Her tænkes særligt på, hvornår børnene skal både høres og høres *efter*.

Det fremgår ikke nogen steder specifikt i lovgivningen, hvornår barnet skal høres *efter*, kun at der skal tages hensyn til dets ønsker jf. FAL § 5. Det er derfor en konkret vurdering fra sag til sag, hvornår barnet skal høres *efter*. Ovennævnte analyse af dompraksis viser desværre, at retsinstanserne af og til tager fejl i denne vurdering, i hvert fald, hvis man skal konkludere ud fra, hvad der står i doms-referaterne. Havde man selv været til stede i fogedsalen og oplevet forældrene sammen og imod hinanden, eller havde man været til stede til børnesamtalerne og oplevet børnene her, havde man muligvis konkluderet anderledes. Dette gives der nok aldrig et endegyldigt svar på.

Slutteligt må det konkluderes, at lovgiver heldigvis i mange tilfælde får sine intentioner opfyldt, nemlig at beskytte børnene, både mod tvangsfuldbyrdelse af samvær, men til tider også imod forældrene selv. Havde man kunnet se alle domme fra fogedretten, havde der kunnet vise sig et endnu klarere billede af, hvor mange domme, der slavisk følger lovgivningen, og hvor mange der ikke gør. Dette kan der dog for nuværende kun gættes på. Forhåbentligt ville en adgang til alle fogedrettens sager om tvangsfuldbyrdelse af samvær vise, at lovgivningen følges, både i relation for afholdelse af børnesamtaler, børnesagkyndige undersøgelser, deltagelse af repræsentanter fra kommunen og sidst men ikke mindst høring af barnet og dét at høre *efter* det, såfremt det har den rette alder og modenhed hertil.

Litteraturliste**Love**

Børnekonventionen, 1989

LBKG 2016 nr. 1257 Retsplejeloven

LBKG 2015 nr. 1820 Forældreansvarsloven

Vejledninger

Vejledning om forældremyndighed og barnets bopæl (VEJL 2017 9047)

Domme

TFA.2015.473

TFA.2009.485

TFA.2007.537/2

TFA.2004.166/1

TFA.2003.199

TFA.2003.228/1

TFA.2001.359

TFA.1999.80

TFA.1998.417

Bøger

Klstrup, Michael, Møgelvang-Hansen, Peter og Pedersen, Lars Lindencrone *Fogedsager*, Karnov Group, 2015.

Nørregaard, Marianne, *Børnevenlig retspleje* Karnov Group, 2016

Rasmussen, Nell og Røhl, Jane *Børn i familie- og socialretten*, Nyt Juridisk Forlag, 2014.

Ørgaard, Anders *Eksekutionsret*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2013

Artikler mv.

"Ikke rigtig voksne". Medforfattere: cand.jur., ph.d. Line Bune Juhl og cand.jur., ph.d. Hanne Marie Motzfeldt. *Retfærd*, nr. 4, side 79-101, 2012.

Hjemmesider

https://www.themis.dk/synopsis/docs/lovsamling/Retsplejelovens_kapitel_48a.html

<http://www.statsforvaltningen.dk>